

MEYVECİLİK KÜLTÜRÜNÜN TARİHÇESİ

- ✓ Türkiye bir çok meyve türünün anavatanı ve meyvecilik kültürünün beşiğidir.
- ✓ Bugün kültürü yapılan bir çok meyve türlerinden **elma, armut, ayva, muşmula, üvez, erik, kiraz, vişne, kızılıçık, fındık, fıstık, badem, ceviz, kestane, zeytin, incir, nar** ve **üzüm** vb. meyve türleri hep bu topraklarda yaratılmışlar ve evrimlerinin burada tamamlamışlardır
- ✓ Bunların dışında anavatanları Anadolu olan ancak yabancılarının meyveleri değerlendirilen **alıç, kuşburnu, iğde böğürtlen, karayemiş, kocayemiş, çitlembik, melengiç (sakız), buttum (yabani fıstık), idris(mahlep)**, gibi daha bir çok meyve türlerimizde vardır.

✓ Yukarıda sayılan kültür meyvelerinden birçoğu tarihten önceki çağlarda Türkler tarafından kültüre alınmış ve ıslah edilerek dünya ülkelerine armağan edilmiştir.

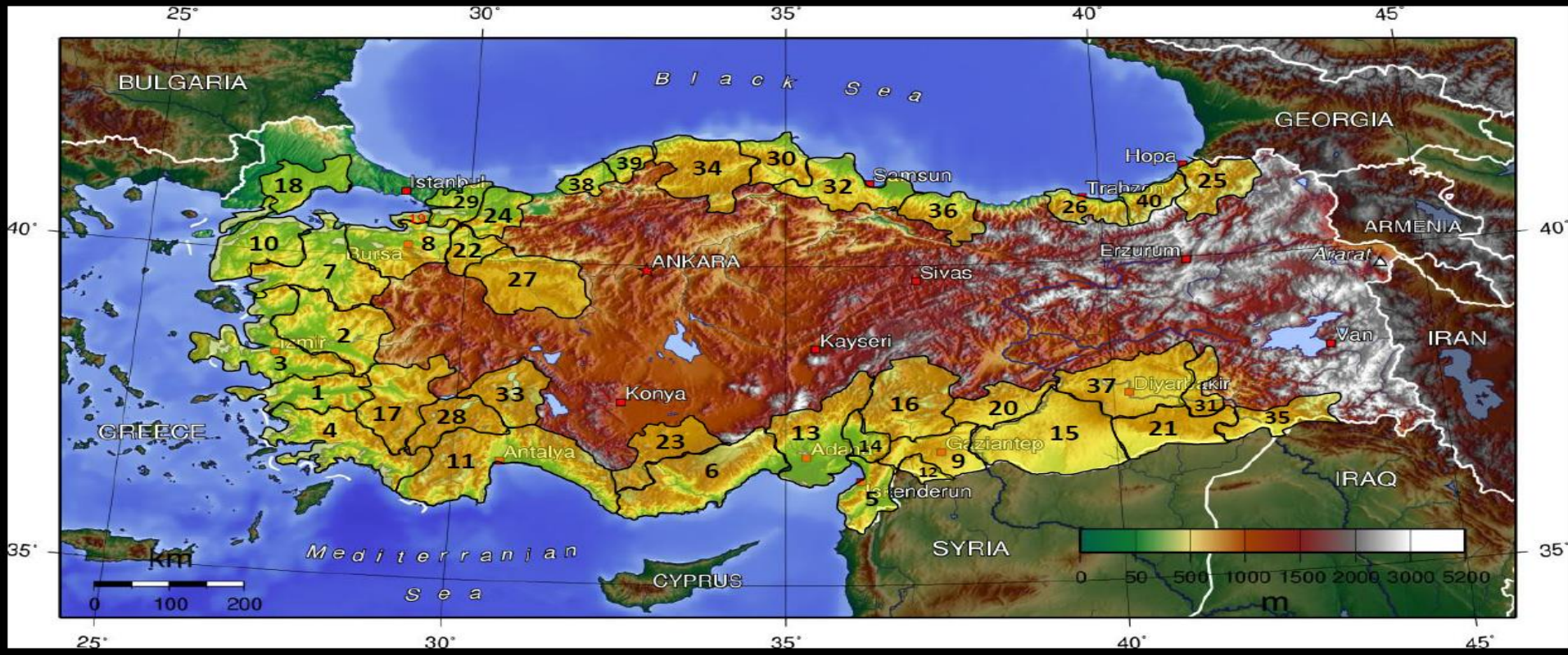
✓ Anadolu'da yapılan kazılardan öğrendiğimize göre 4-5 bin yıl önce, Anadolu da ileri bir meyvecilik kültürü vardı.

□ Bu zamanlarda hurma, incir, nar, zeytin, keçiboynuzu, üzüm, ceviz, ayva, kestane, antepfıstığı, elma, erik, badem, üzüksümler yetiştirilerek, çeşitli şekillerde kullanılmaktaydı.

✓ Aynı çağlarda Hindistan'da mango, Çin'de portakal, şeftali, trabzonhurması, Amerika'da avokado, guava, hintinciri, papaya'nın yetiştiği düşünülürse, modern çağların dünya meyve türlerine bir katkıda bulunmadığını söylemek mümkündür.

✓ Bu ülkelerin bunları daha iyi bir şekilde ve kontrollü olarak yetiştirilme tekniğinin ilerlettiğini kabul etmek gerekir.

- ✓ Türkler bir yandan kendi ülkelerinde yetişen meyveleri kültüre alarak diğer yandan gittikleri ülkelere bu türleri de götürerek yayılmalarında çok değerli hizmetlerde bulunmuşlardır.
- ✓ Bugün ülkemizde meyveciliğin ileri gelişme periyodu olarak kabul edilen standart anaçlar ve çeşitlerle meyve bahçesi tesisini her yerde görmek mümkündür.
- ✓ Ülkemizin bazı ekstrem mikro klimaları dışında hemen her yerinde meyvecilik yapılmaktadır.

Karadeniz kıyısı boyunca elma, erik, fındık, portakal, mandarin ve çay,
Marmara ve Ege'de zeytin, şeftali, incir, mandarin,
Akdeniz kıyısında turunçgiller, muz ve zeytin,
Güneydoğu'da diğer meyve türleriyle birlikte fıstık ve zeytinlikler ekonomik olarak önem ve ağırlık taşımaktadır.

Kıyı bölgelerinde dağların izin verdiği dar ve geniş alanlarda yer alan bu meyvelikler Anadolu'nun iç kesimlerine gidildikçe sulak vadiler boyunca ilerler. Böylece Gediz, Büyük menderes, Fırat, Dicle, Yeşilırmak, Kızılırmak, Sakarya, Seyhan ve Ceyhan vadileri en önemli meyve alanlarımızdır.

- Bütün dünyada kültüre alınıp yetiştiriciliği yapılan **138** meyve türü vardır.
- Bunlardan **53 tanesi orta kuşakta (soğuk ve ılıman iklimlerde)**, 85 tanesi tropik ve subtropik iklimlerde yetiştirilmektedir.
- Ülkemiz **75**'in üzerinde meyve türü yetişmektedir. Dünyada bu derece küçük bir toprak parçası üzerinde bu kadar tür ve çeşitte meyve yetişen ülke çok azdır.
- Türkiye'de yetiştirilen bu büyük tür zenginliğinin yanı sıra **büyük bir çeşit bolluğu** da vardır.
- Bu çeşit bolluğunun büyük bir kısmı binlerce yıllık yetiştirilme periyotlarında meydana gelen **doğal melezlenmeler ve seleksiyonlar** sonucunda meydana gelmiş, diğer ülkelerden getirilen çeşitlerin getirilmeleri ile sayıları artırılmıştır.
- Türkiye'nin bu çeşit bolluğu meyve ıslahçılarına ve değişik amaçlara yönelik çeşitlerin elde edilmesinde büyük bir kaynak oluşturmaktadır.

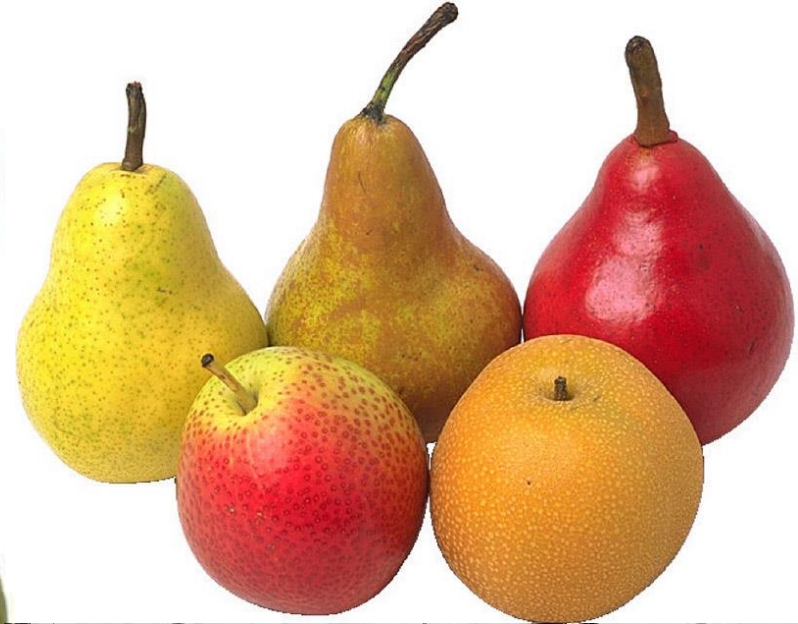
Braeburn

Reineta

Starking

Red rome

Red delicious

Granny Smith

Fuji

Golden delicious

Gala

MEYVECİLİĞİN ÜLKE EKONOMİSİ İÇİNDEKİ YERİ VE ÖNEMİ

Türkiye'nin meyve alanları 1927 yılından itibaren giderek artış göstermiştir.

- Meyve alanlarındaki genişlemenin tarla ziraatına oranla daha az olmasının nedeni ise, kısmen bu alanların yetiştirme özellikleri ile bahçe kurulmasındaki zorluklardan kaynaklanmaktadır.
- Meyvelikler sulanabilen alanlarda kurulması gerekir. Ayrıca meyveciliğin bazı zorlukları da vardır.
- Örneğin bahçe kuruluşundaki fidanların elde edilmesi, tarla tarımındaki tohumluğun sağlanmasından daha güçtür.

- Buna rağmen ülkemiz olanaklarına göre, meyve alanlarımız istenen ölçüde artış gösterememiştir.
- Bugün işlenen araziler arasında meyveciliğe uygun araziler bulunmaktadır.
- Son yıllarda fidan sorununun kısmen çözüme kavuşturulmuş olması, meyvecilik alanlarının genişlemesine yol açmıştır. Ancak üretimdeki artışın dış pazarlara yönlendirilmesi ve pazarlama olanaklarının daha fazla artırılması gerekmektedir.
- Bugün Türkiye'deki tarım alanlarının %5.5'i meyve-zeytin-bağ alanı olarak değerlendirilmekte ve yılda 11.9 milyon ton meyve üretimi gerçekleştirilmektedir.
- Dolayısıyla Türkiye, Dünyanın en önemli meyve üreticisi ülkelerinden biridir.

2017 Yılı Türkiye ve Dünyada Bazı Meyve Türlerinin Üretim Miktarı (Ton).

Meyve Türü	Türkiye Üretimi	Dünya Üretimi	Türkiye'nin Payı (%)
Elma (3.)	3 032 164	83 000 400	3,65
Armut (5.)	503 000	23 848 482	2,11
Ayva (1.)	174 038	696 906	24,97
Erik (6.)	291 934	11 619 144	2,52
Kaysı (1.)	985 000	4 802 560	20,51
Kiraz (1.)	627 132	2 440 659	25,70
Şeftali / Nektarin (4.)	771 459	24 784 648	3,11
Vişne (2.)	181 874	1 184 648	15,35
Antepfıstığı (3.)	78 000	1 155 893	6,74
Badem (5.)	90 000	2 708 048	3,32
Ceviz (4.)	210 000	3 510 234	5,99
Fındık (1.)	675 000	996 713	67,73
Kestane (3.)	62 904	2 297 791	2,74
Çilek (4.)	400 167	8 069 130	4,97
Üzüm (6.)	4 200 000	73 073 075	5,75
Kivi (7.)	56 164	3 886 696	1,45
Turunçgiller	1 943 400	98 700 000	1,89
İncir (1.)	305 689	1 159 083	26,37
Zeytin (4.)	2 100 000	20 872 788	10,11

- Çizelgede yer alan meyve türlerinden bazılarında (**findık**) Dünya üretiminin %67'sine varan kısmı Ülkemizde üretilirken diğer bazı türlerde bu oran düşmektedir.

Ülkeler arasında meyve üretimi yönünden sıralama yapıldığında;

- **Findık, İncir, Kaysıda, Kiraz ve Ayva'da 1.,**
- **Vişne'de 2.,**
- **Antepfıstığı, Elmada ve Kestane'de 3.,**
- **Zeytinde, Şeftali-Nektarin, Çilek ve Ceviz'de 4.**
- **Badem ve Armut'da 5.**
- **Üzüm ve Erikte 6. ; Kivi'de 7.**
- **Turunçgillerde 13. sırada olduğumuz görülmektedir.**

- Meyve üretim miktarında bir çok üründe ilk sıralarda yer almamıza rağmen, verim, dış satım ve kişi başına tüketim miktarlarında çok gerilerde olduğumuz bir gerçektir.
- Türkiye'de üretilen 22.1 milyon ton meyvenin ancak 2 687 705 tonu ihraç edilebilmekte ve bu da toplam üretimin %12.16'sını oluşturmaktadır.
- Bunun parasal değeri de 3.57 milyar ABD Dolarıdır (9. sıradayız). Hatta, Dünyada monopol durumunda olduğumuz Fındık hariç diğer meyve türlerinde ihraç oranı beklenenin altındadır.

Tablo 17. Dünya Yaş Meyve İhracatçısı Ülkeler (1000 USD) (İlk 30 Ülke)

	2013	2014	2015	2016	2017
ÜLKELER	1000 \$	1000 \$	1000 \$	1000 \$	1000 \$
ABD	13.932.966	14.266.944	13.887.971	13.533.156	14.382.616
İSPANYA	9.035.137	9.024.090	8.804.760	8.816.043	9.092.707
MEKSİKA	3.196.339	3.810.649	4.239.682	5.233.969	6.374.164
HOLLANDA	5.031.312	5.365.898	4.530.919	5.294.978	5.960.890
ŞİLİ	4.810.533	4.915.078	4.632.801	5.354.836	5.004.996
ÇİN	3.727.487	3.902.965	4.761.344	5.086.947	4.958.058
İTALYA	3.861.450	3.872.050	3.601.046	3.723.660	3.964.587
VIETNAM	2.013.150	2.522.511	3.136.531	4.407.999	3.810.580
TÜRKİYE	3.572.119	3.883.762	3.955.052	3.491.892	3.573.228

Tablo 25. Türkiye Geneli Yaş Meyve İhracatı Yapılan İlk 10 Ürün

	ÜRÜNLER	2017		2018		DEĞİŞİM		2018 PAYI (%)
		KG MİKTAR	FOB USD	KG MİKTAR	FOB USD	KG MİKTAR	FOB USD	
1	KIRAZ.VIŞNE	59.871.066	159.022.829	76.138.270	161.686.260	27	2	20
2	ÜZÜM	279.724.270	196.874.941	182.163.177	121.856.678	-35	-38	15
3	NAR	163.772.962	96.715.346	207.622.755	114.752.607	27	19	14
4	ELMA	181.722.035	52.971.908	245.306.630	95.475.499	35	80	12
5	ŞEFTALİ	89.502.623	70.317.291	128.587.524	87.537.639	44	24	11
6	KESTANE	9.883.503	37.033.431	12.963.625	43.247.430	31	17	5
7	KAYISI	63.517.811	44.527.359	71.406.911	41.120.641	12	-8	5
8	İNCİR	16.131.376	46.245.192	17.032.431	38.896.600	6	-16	5
9	ÇİLEK	13.678.128	12.283.311	20.112.839	23.973.257	47	95	3
10	ERİK	44.119.656	23.078.869	69.810.482	22.326.765	58	-3	3
	GENEL TOPLAM	1.015.215.138	793.204.109	1.178.192.762	825.571.089	16	4	100

XI. Beş Yıllık Kalkınma Planı döneminde meyvecilik alanında beklenen sorunlar tespit edilerek alınması gereken önlemler belirlenmiştir.

Bu sorunların çoğu ülke tarımının ve işletme yapısının genel sorunları olarak dikkat çekmektedir

1. Tarım alanları içinde meyveciliğe ayrılan alanlar kısıtlıdır. Bu alanların iyi değerlendirilmesi ve gelecek nesillere aktarılması genel hedefimiz olmalıdır. Meyvecilikte alansal genişleme yerine birim alandan daha fazla verim alma ve hasattan sonra oluşan kayıpları azaltma ana amaç olarak benimsenmelidir.
2. Modern meyvecilik tekniklerinin uygulandığı "Entegre Üretim Sistemleri"nin devreye sokulması gerekmektedir. Böylece, bir yandan verim ve kalite artırılırken, diğer yandan maliyetler azaltılarak uluslararası pazarlarda rekabet gücü yaratılmış olacaktır.
3. Türk tarımında Üretici Örgütlerinin oluşturulamaması temel sorunlar arasında yer almaktadır. Bu amaçla üretimden dışsatıma kadar tüm aşamaları içeren ve AB ülkelerinde yaygın olarak uygulanan "Üretici Birlikleri"nin Ülkemizde de bir an önce oluşturulması gerekmektedir.

4. Mevcut potansiyelin belirlenmesi ve sektördeki sorunların doğru olarak saptanabilmesi için üreticilerin kayıt tutması gerekmektedir. İşletmelerde basit kayıt tutma sistemleri geliştirilmelidir.
5. Tarım alanlarının tarım dışı kullanımı kesinlikle engellenmelidir. Özellikle sahil kesimlerinde önemli meyve ağaçlarının kesilerek yazlık bina yapımı önlenmelidir.
6. Öte yandan, meyvecilik işletmelerinin küçük ve parçalı arazi yapısının ıslah edilerek (Arazi Toplulaştırması), mevcut miras hukukunda da gerekli düzenlemeler yapılarak arazilerin parçalanması engellenmelidir. Böylelikle üretim faktörlerinin daha etkin kullanımı sağlanmış olacaktır.

7. Modern meyveciliğin gereklerinden olan sertifikalı ve virüsten ari ismine doğru fidan üretimine hız verilmelidir.
8. Tüm türlerde, biran evvel iç ve dış pazar isteklerine uygun çeşitlerle kapama bahçeler kurulmalıdır.
9. Tarımsal ürünlerin doğal koşullardan fazla etkilendiği gerçeğinden hareketle, tarım kesiminde sigorta uygulamasının yaygınlaştırılması amacıyla gerekli özendirici tedbirler alınmalıdır.
10. Hasat, taşıma ve depolama konularındaki alt yapı ve bilgi eksikliği giderilmelidir.

11. Araştırma - yayım işbirliğine önem verilmelidir. Dünyadaki ve ülkemizdeki yeni teknik ve teknolojiler zamanında üreticiye aktarılmalıdır.
12. Türkiye'de bazı meyve türlerini de içine alan "Destekleme Alımları" politikası yeniden gözden geçirilmeli ve AB lkelerinde uygulanan sisteme uyum sağlayacak bir yapıya dönüştürülmelidir.
13. Üreticinin retim teknikleri, örgütlenme ve pazarlama konusunda bilgilendirilmesine önem verilmeli ve bunun için radyo, TV gibi araçlardan daha etkin bir Şekilde yararlanılmalıdır.
14. Geliřmiř ülkelerde hızla yaygınlaşan "Organik Tarım" uygulamalarına ülkemizde de hız verilmelidir.

- **15.** Gayri Safi Milli Hasıladan Araştırma ve Geliştirme çalışmalarına ayrılan pay mutlak suretle artırılmalıdır.
- **16.** Dünyadaki son gelişmeler çerçevesinde geleneksel pazarlar yanında yeni pazar arayışına gidilmeli ve mümkün olduğu kadar pazar alternatifleri çoğaltılmalıdır.
- **17.** Dünya ticaretindeki gelişmelerin yakından izlenmesi ve uyum çalışmalarının tamamlanması, öncelikle çeşit, kalite, standartlar ve ambalajlama konularının çözülmesi gerekmektedir. Değişen tüketim alışkanlıklarına uyum sağlamak için özellikle sanayi çeşitlerinde sözleşmeli üretim modeli benimsenmeli ve meyvecilikte bu modele işlerlik kazandırılmalıdır

18. Üretim ve ihracatın artırılması amacıyla bazı ürünler için (Fındık örneği) çıkarılmış olan yasalara işlerlik kazandırılmalıdır.

19. Bir meyve cenneti olan Ülkemizde, maalesef kişi başına düşen tüketimin oldukça az olduğu görölmektedir. Sağlık ve diyet açısından önemi küçümsenemeyecek bu meyvelerin iç tüketimlerinin artırılması için de gerekli reklam - tanıtım işleri hızlandırılmalı ve hatta bu konuda Devlet desteğinde promosyonlar sunulmalıdır.

MEYVECİLİKLE GEÇİNEREN NÜFUS

- Türkiye’de çalışan nüfusun büyük bir kısmı tarım kolunda çalışmaktadır (nüfusunun %64’üne yakın).
- Bu alanda çalışan nüfuz giderek azalmakla birlikte çalışan nüfusun yinede büyük bir kısmını meydana getirmektedir.
- Meyvecilikle uğraşan kesimin sayısı net olarak belirlenememektedir. Çünkü bu alanda çalışan kesimin bir kısmı başka tarım kolunda da çalışmaktadır.

- Ancak **ülkemizin** belirli yörelerinde meyveciliğin yoğunlaştığı ve bazı meyve türlerinin bölge ve yörelere damgasının vurduğu görülür. Örneğin, **Doğu Karadeniz çay, Trabzon ve Ordu da fındık** en önemli ürünlerdir. Ege bölgesinde zeytin, incir, üzüm yetiştiriciliği diğer tarla bitkileriyle içice girmiştir.

MEYVECİLİĞİN ÜLKE NÜFUSUNUN BESLENMESİNDEKİ ÖNEMİ

• Meyveler insan beslenmesinde eskiden beri önemli yer tutmuştur. Kültürün ilerlemesi ve beslenmenin temel kuralları içindeki meyvelerin değeri anlaşıldıktan sonra meyve tüketimine daha çok önem verilmektedir.

Özellikle değerleri içindeki vitamin ve mineral maddelerce zengin olmalarından ötürüdür. Ayrıca bazı meyvelerin kalori ve protein değerleri de yüksektir. Özellikle kuru ve yağlı meyveler çok değerli kalori kaynaklarıdır.

MEYVECİLİĞİN ÜLKE ENDÜSTRİSİNE SAĞLADIĞI HAM MADDELER BAKIMINDAN DURUMU

- Birçok meyvenin suyu, pekmezi, reçeli, şekerlemesi, alkollü içki ürünlerinde işlenmesi bakımından büyük yer tutmaktadır.
- Ayrıca meyve çiçekleri kozmetik ve temizlik sanayiinin ham maddesidir. Meyvecilik yan sektörlerin doğmasına neden olmuştur.
- Çeşitli mücadele ilaç ve ekipmanları ile sulama ekipmanları, fidancılık, gübre fabrikaları, bahçe tarımı mekanizasyonu, muhafaza depoları, mobilya sanayii sektörleri de meyvecilik sayesinde gelişmiştir. Çünkü meyvecilikte bu girdiler çok fazla kullanılmaktadır.

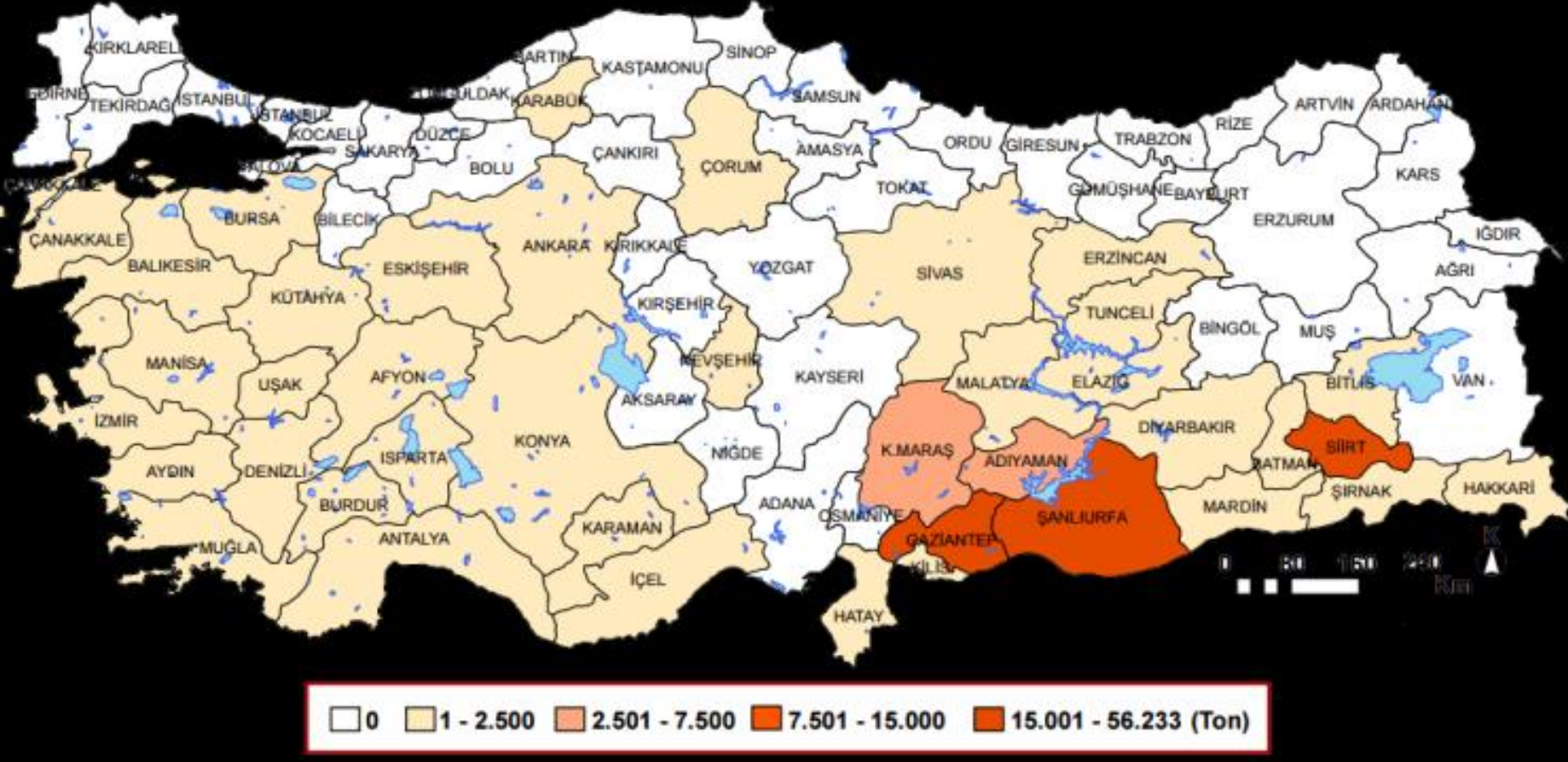

MEYVECİLİĞİN YURT TOPRAKLARININ KORUNMA VE

GÜZELLEŐTİRİLMESİNDEKİ ROLÜ

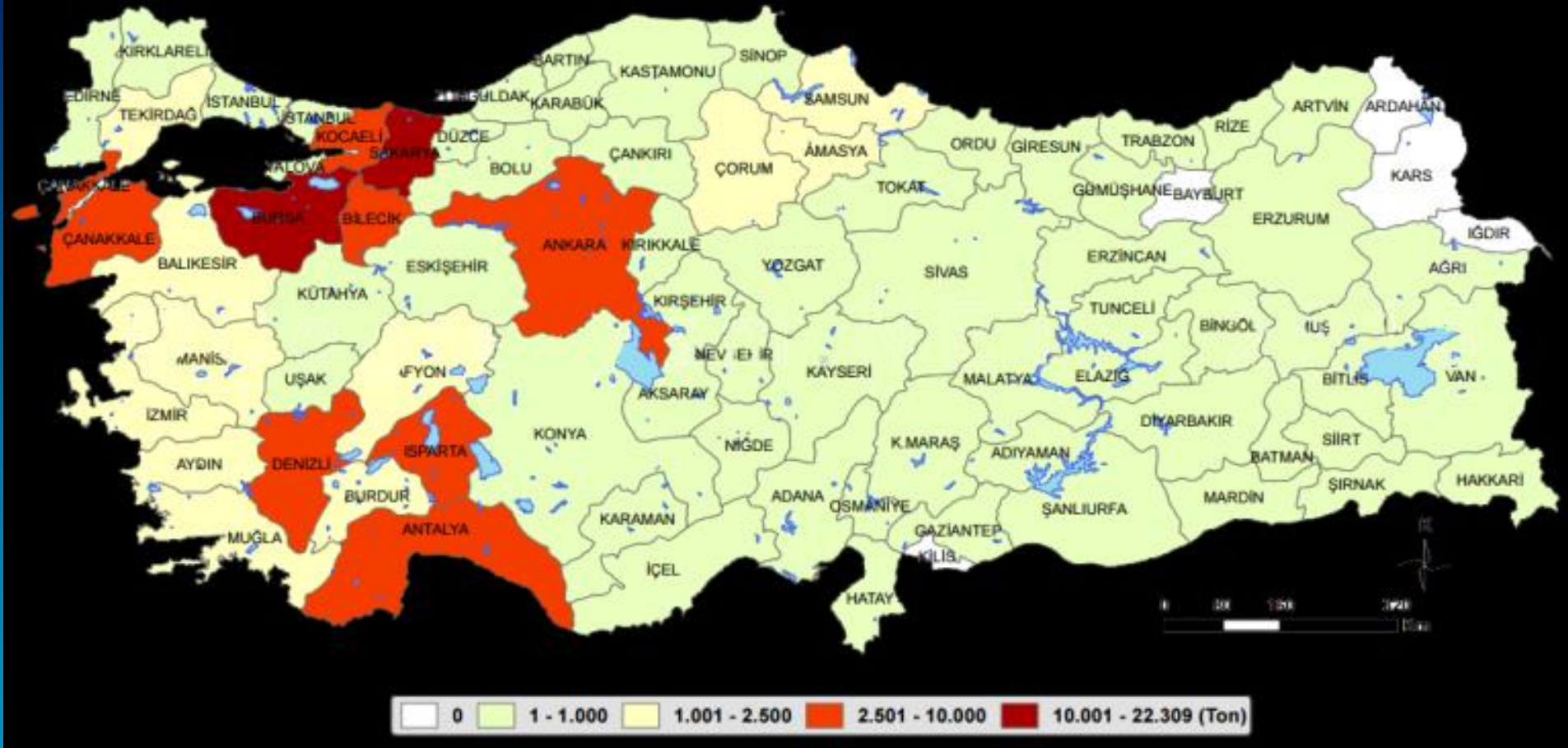
- Ülkenin bir çok yerlerindeki ormansız yerlerde meyvelikler kurularak yeniden yeřillendirilmesi mümkündür.
- Özellikle yamaç arazilere kurağa dayanıklı badem, ceviz, zeytin gibi meyve türlerinden yararlanılarak ağaçlandırmak mümkündür

ANTEPFISTIĞI

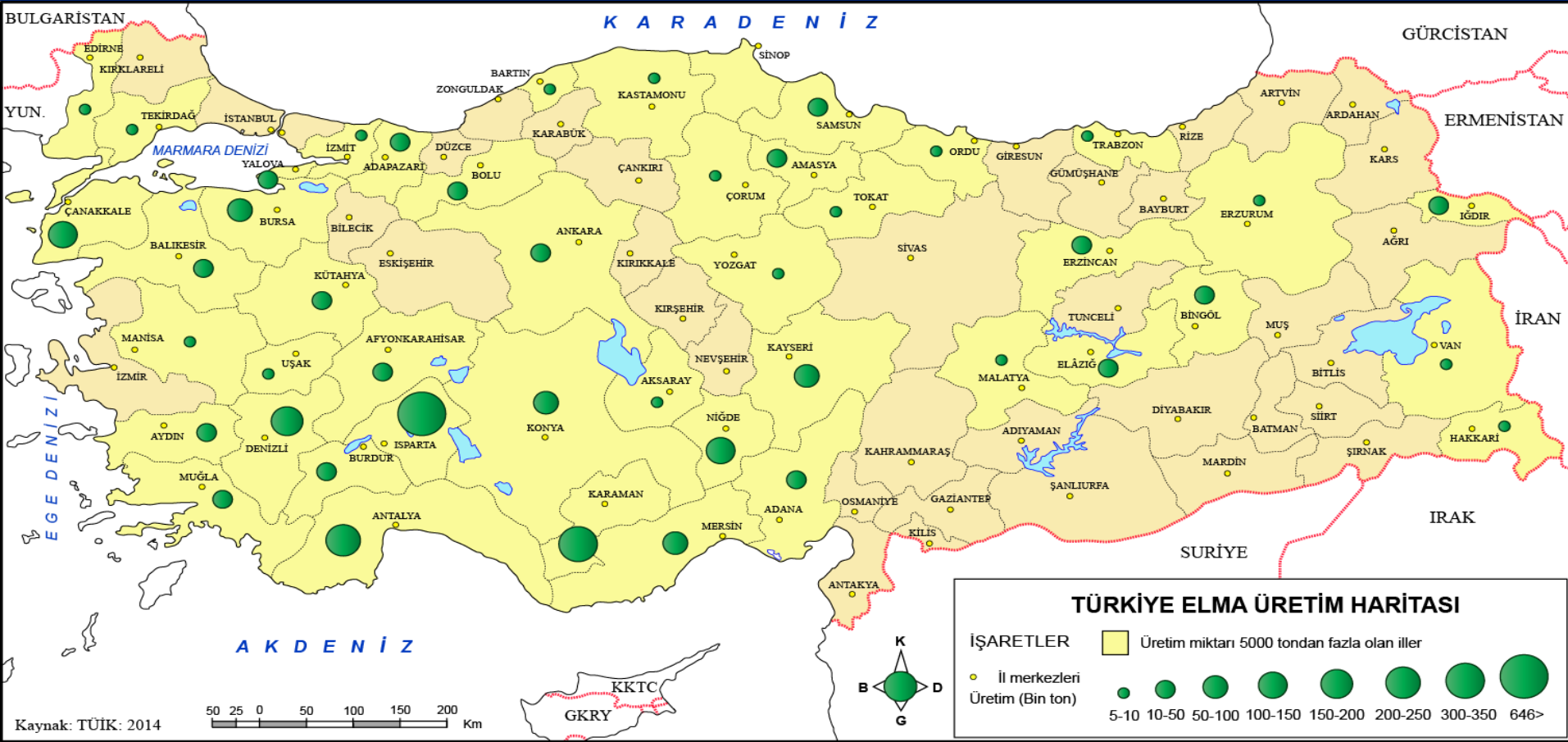
- %78'i Güneydoğu Anadolu'da yetiştirilir.
- Türkiye antepfıstığı üretiminde 2017 yılında İran ve ABD'nin ardından Dünyada 3. sırada yer almaktadır.
- Önemli ihraç ürünlerimiz arasında yer alır. 2017 yılında 78.000 ton üretilmiştir..

AYVA

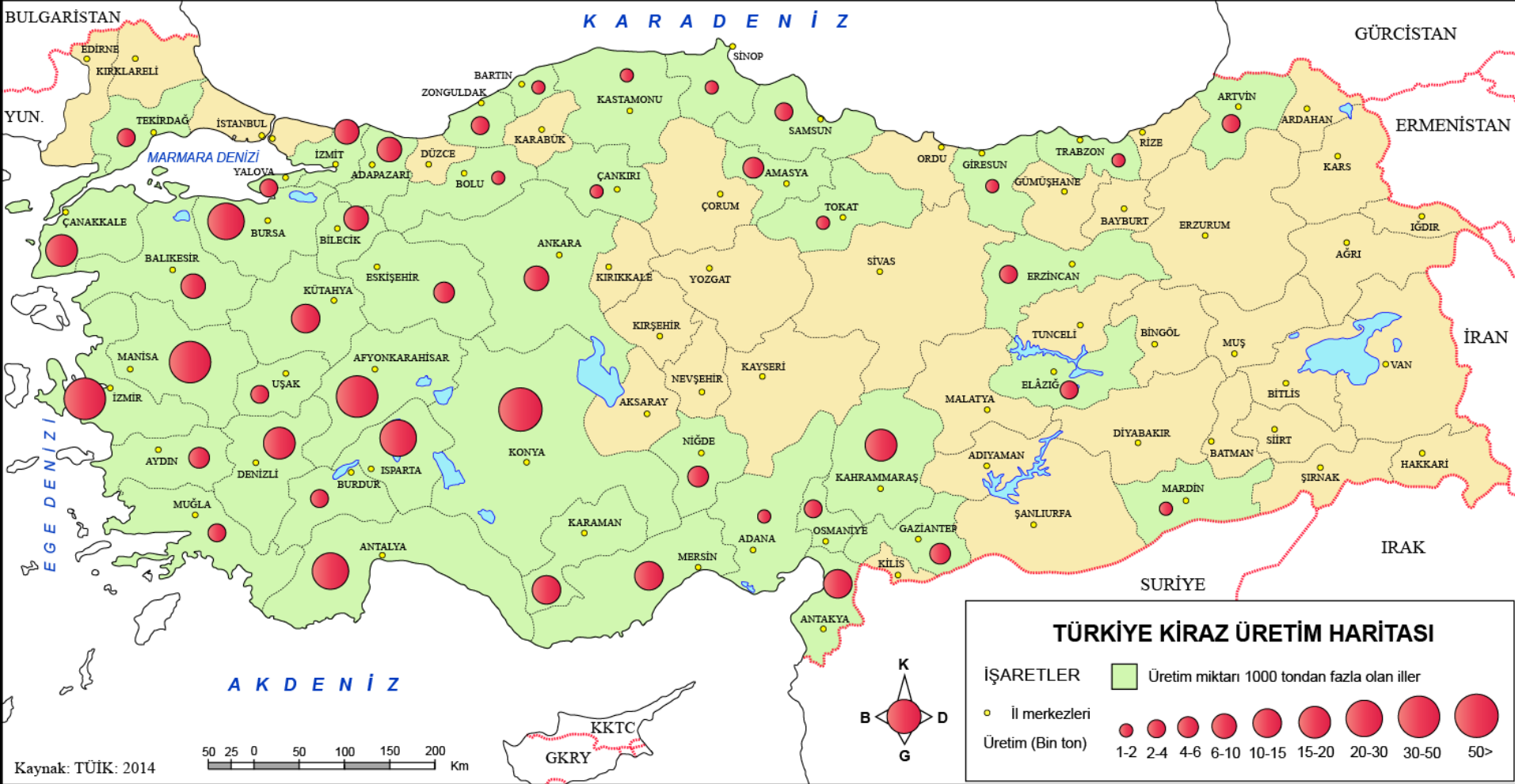
- 2014 yılı verilerine göre Türkiye'nin ayva üretimi 107.243 ton olup ağaç başına verim 35 kg'dır.
- Ayva üretiminin en fazla olduğu ilimiz Sakarya'dır. Sonrasında Bursa, Bilecik ve Denizli illeri gelmektedir. Türkiye ayva üretiminde Dünyada 1.sırada yer almaktadır.

ELMA

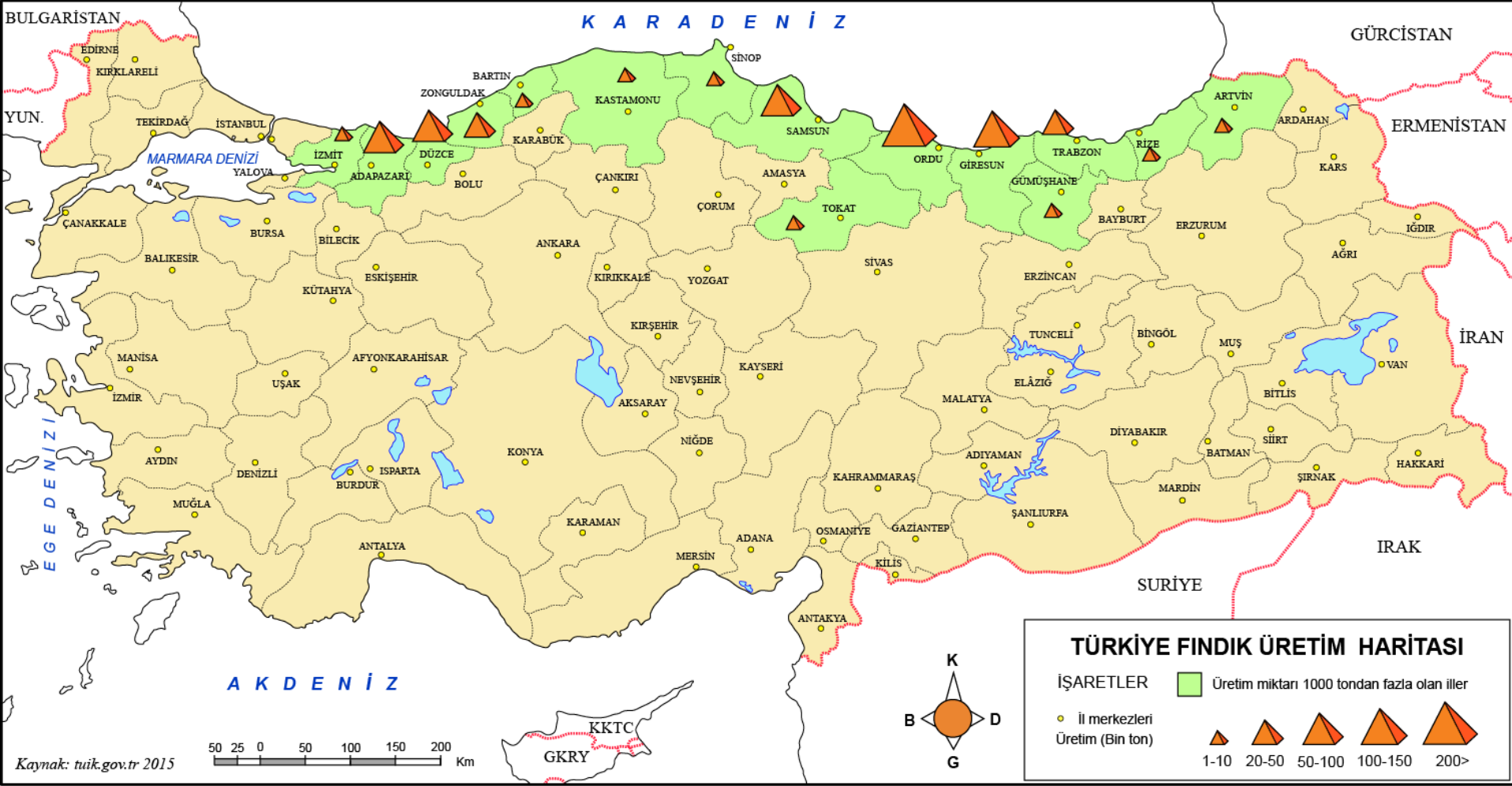
- Ülkemizde üzümünden sonra üretimi en fazla olan meyvedir.
- Yıllık üretimimiz 2014 yılında 2,5 milyon tondur. Çanakkale 102bin ton ile 7. sırada
- Elma üretimimizin büyük bir bölümü İç Anadolu ve Akdeniz Bölgesi (Isparta, Karaman, Niğde, Antalya, Denizli, Kayseri, ÇNK ve Mersin) karşılanır.
- Türkiye elma üretiminde Dünyada 3. sırada yer almaktadır.

KIRAZ

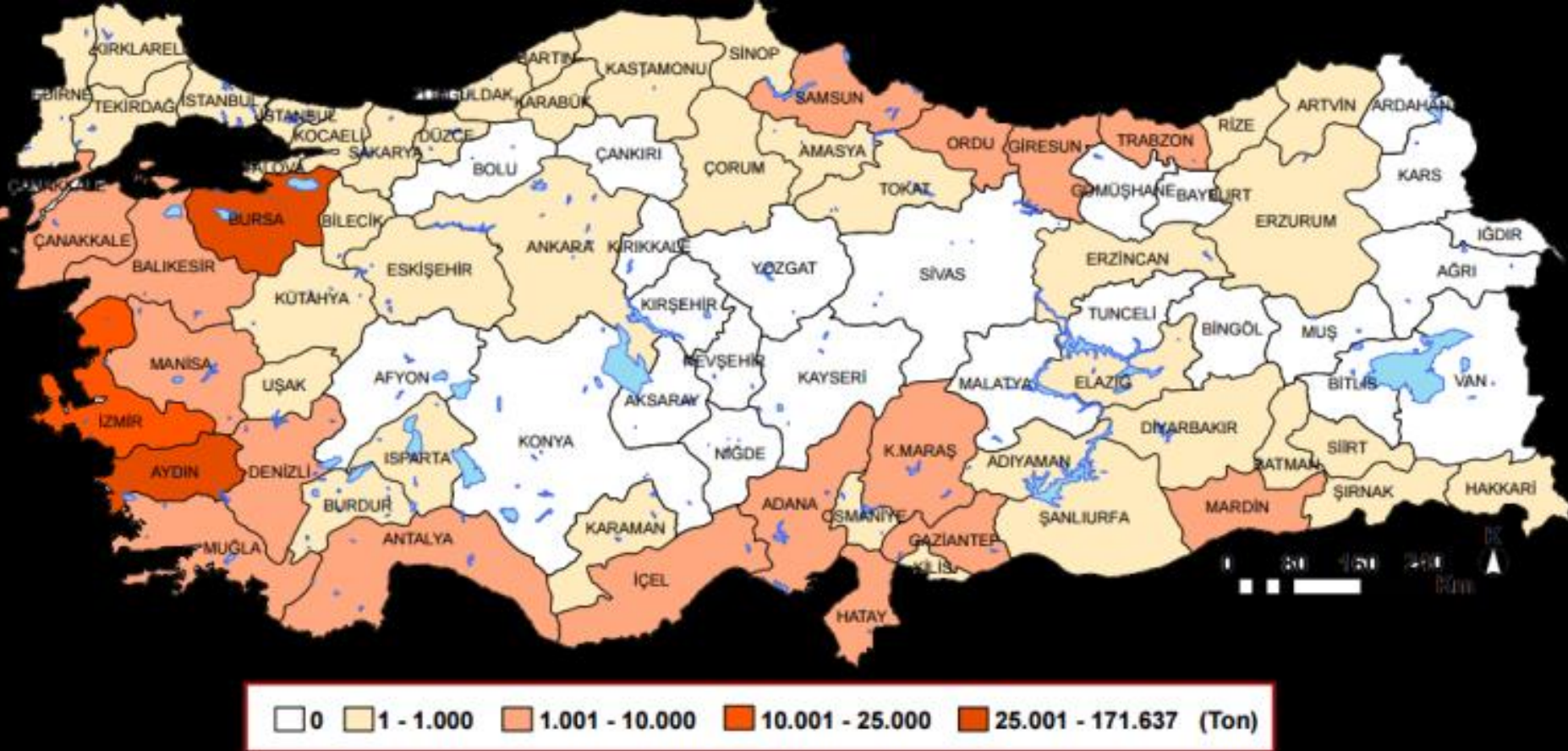

- Konya, İzmir, Afyon, Manisa başı çekmekle beraber Çanakkale 9. sıradadır (18bin ton)
- Türkiye 446bin ton ile dünyada 1.'yiz. Türk kirazı*

FINDIK

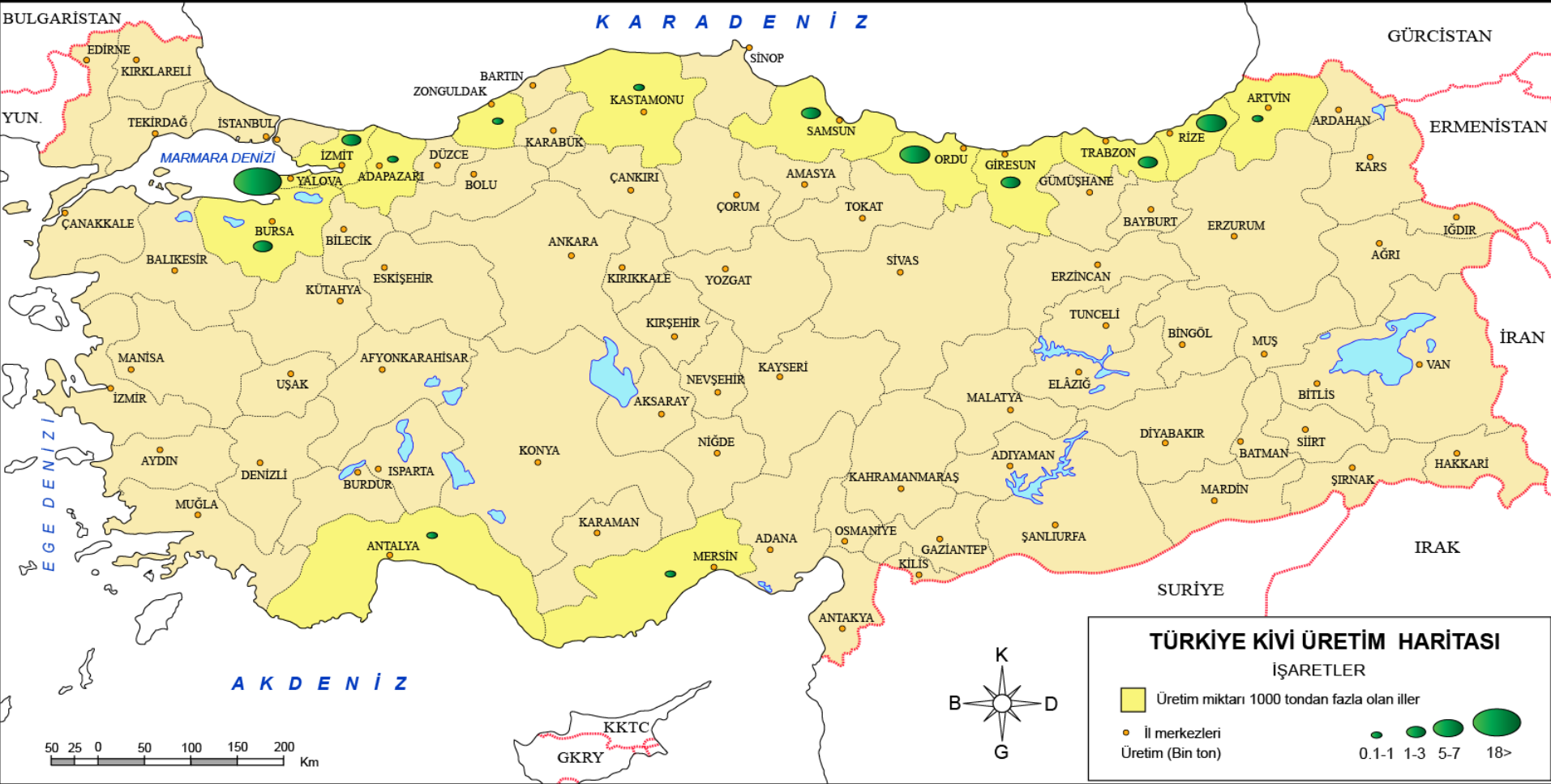

İNCİR

- Kış sıcaklık ortalamasının 5 °C'nin altına inmediği tüm kıyı kesimlerde yetişen bir meyvedir. → Ancak ticari değeri olan kaliteli incirler Ege Bölgesi'nde Aydın ve İzmir'de yaygındır.
- Türkiye incir üretiminde Dünyada 1. sırada yer almaktadır.
- 2014 yılı incir üretimimiz **300.000 tondur**. Kurutulmuş incir üretiminde Dünya 1.siyiz

KIVI

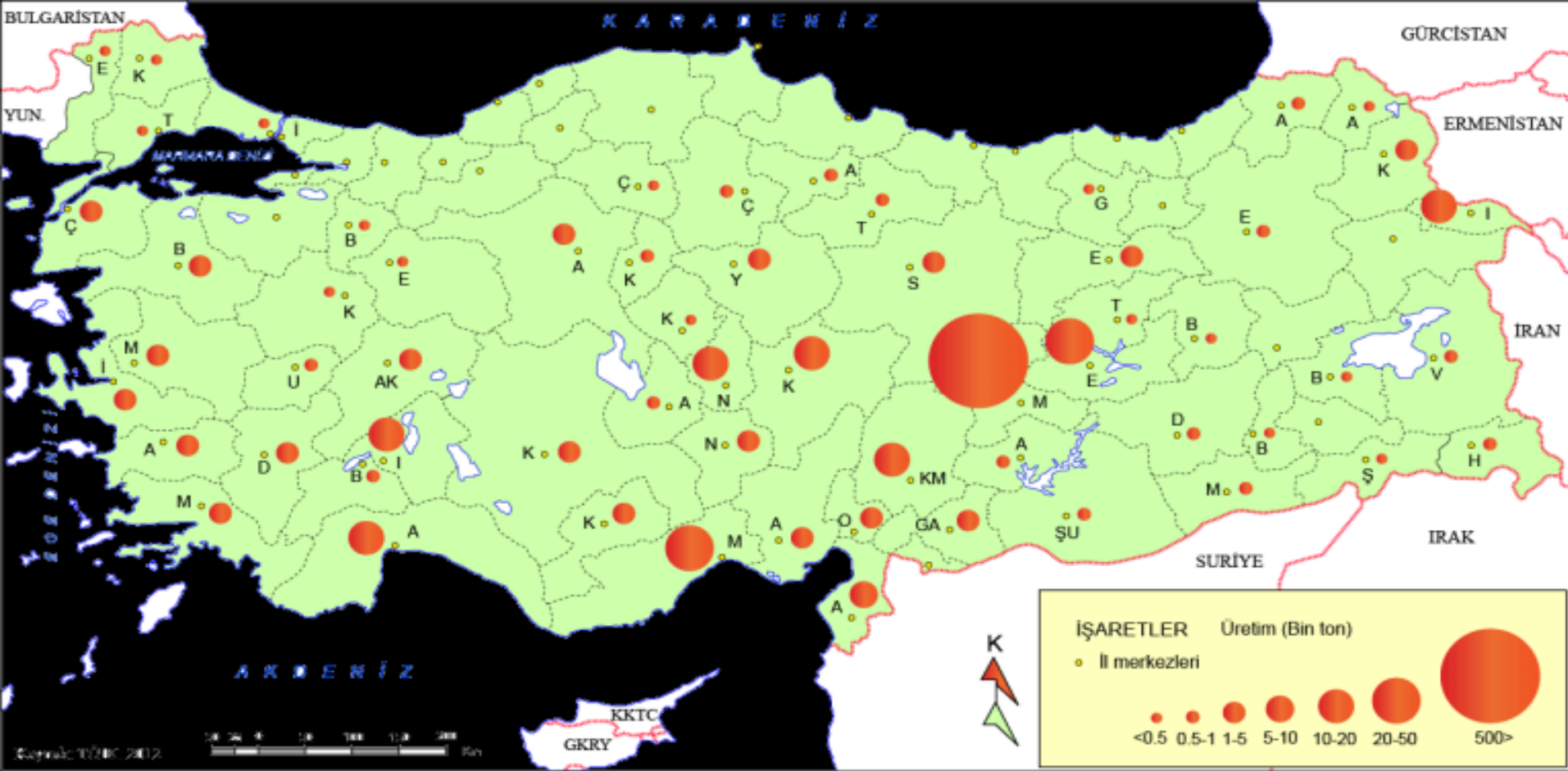

Kaynak: tuik.gov.tr 2015 © Haritanın tüm hakları saklıdır

cografyaharita.com R.SAYGILI 2016

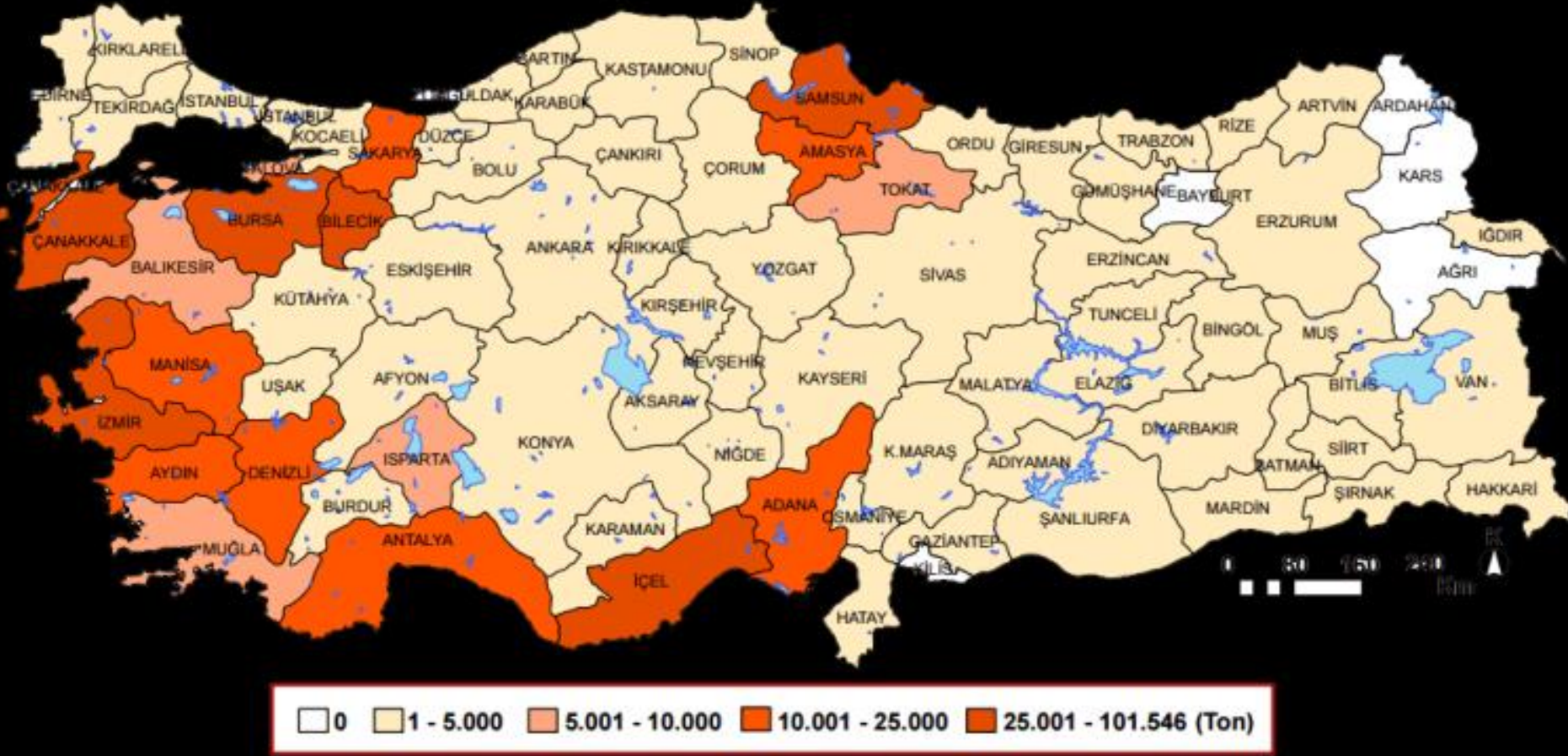
- Ilıman iklim koşullarına uyum sağlamış bir bitkidir.
- En çok üretildiği yerler Rize ve Yalova illeridir.
- 2014 yılında 32.000 tondur.
- Türkiye kivi üretiminde Dünyada 9. sırada yer almaktadır.

KAYISI

- En çok Malatya’da yetiştirilir. Yetiştirildiği diğer illerin başında Elazığ, Iğdır, Ankara, Konya ve İzmir gelir. Kuru olarak ihraç edilir.
- Türkiye kayısı üretiminde Dünyada 1. sırada yer almaktadır. 2014 yılında 270.000 ton üretim yapılmıştır.

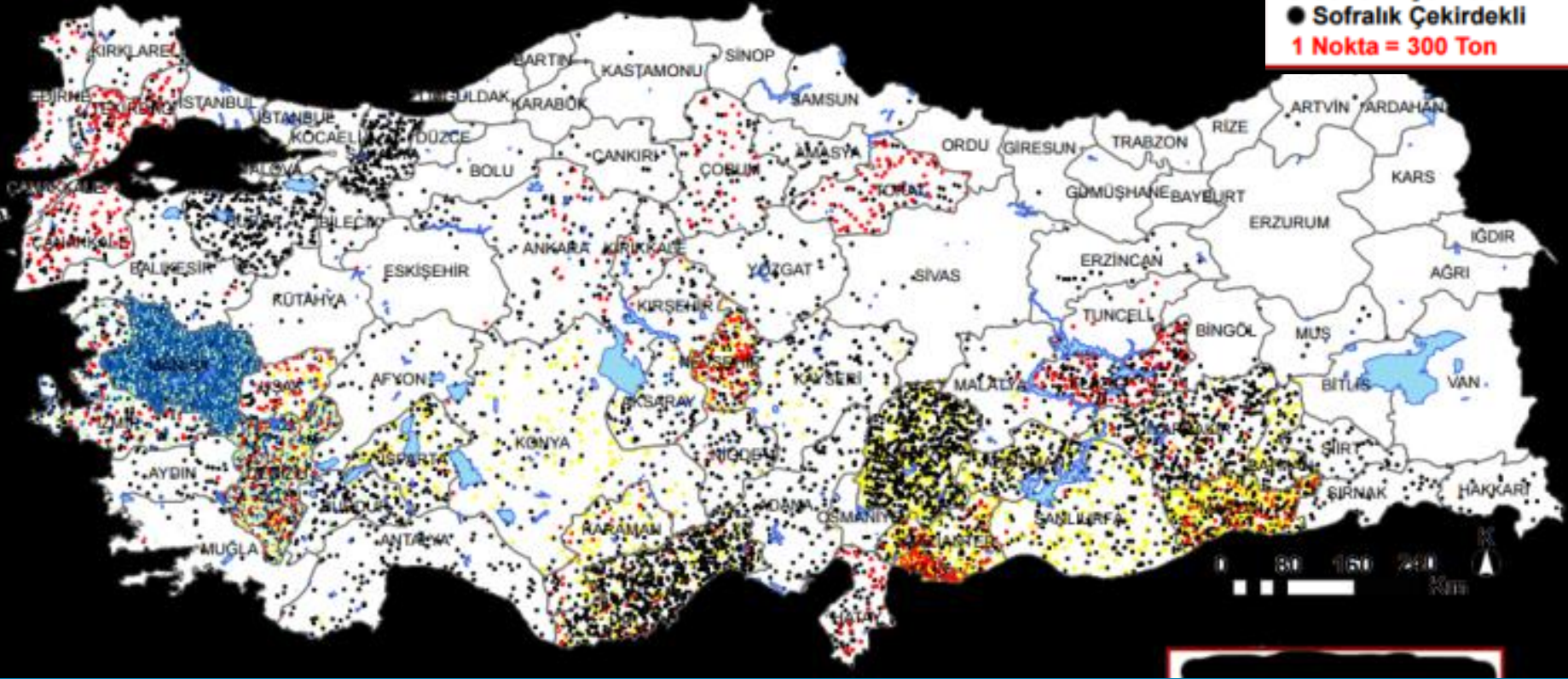
ŞEFTALİ – NEKTARIN

- En çok Marmara ve Ege’de yetiştirilir.
- Üretimde Mersin(143binton), Çanakkale (126binton)ve Bursa (103binton) en önemli illerdir.
- 2017 yılında 772bin ton üretilmiştir. Türkiye şeftali ve nektarin toplam üretiminde Dünyada 6.sırada yer almaktadır.

ÜZÜM

- Kurutmalık Çekirdeksiz
 - Kurutmalık Çekirdekli
 - Sofralık Çekirdeksiz
 - Sofralık Çekirdekli
- 1 Nokta = 300 Ton

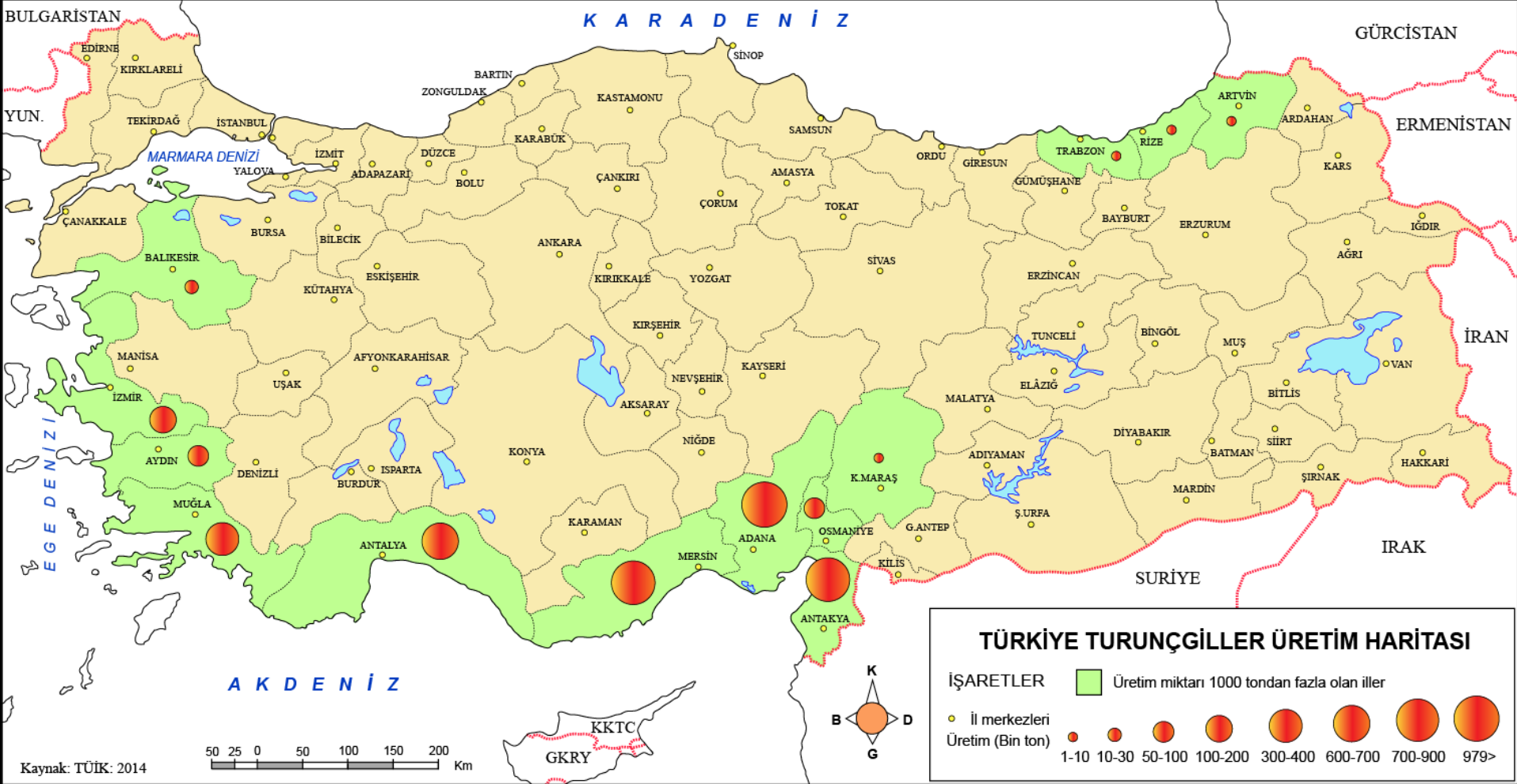
- Çok düşük sıcaklıklarda bile yetişebilen üzüm, bu nedenle ülkemizde doğal yetişme alanı ve üretimi en fazla olan meyvedir.
- Yaş ve kuru meyve olarak tüketilebilen üzümün pekmez, sirke, şıra ve pestil yapılır.
- Çeşitli türleri olan üzümün Türkiye'deki üretimi 2014 yılında yaklaşık 4,1 milyon tondur.
- Üzüm üretiminin en fazla olduğu bölge Ege Bölgesidir. Türkiye üzüm üretiminde Dünyada 6. sırada yer almaktadır.
- Ülkemizin ihracatında önemli bir yeri olan çekirdeksiz üzüm Sultani çeşidi ile Gediz Ovası'ndaki Manisa ili ve ilçelerine yetiştirilir.

VIŞNE

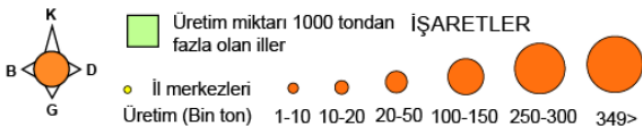
- 2014 yılı verilerine göre Türkiye'nin vişne üretimi 182.577 ton olup ağaç başına verim 31 kg'dır.
- Vişne üretiminin en fazla olduğu ilimiz Afyon'dur. Sonrasında Konya, Kütahya ve Ankara gelmektedir. Türkiye vişne üretiminde Dünyada 1.sırada yer almaktadır.

TURUNÇGİL

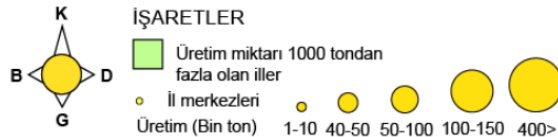

cografyaharita.com R.SAYGILI 2015

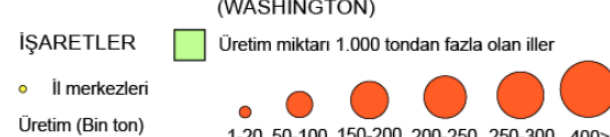
TÜRKİYE MANDALINA ÜRETİM HARİTASI

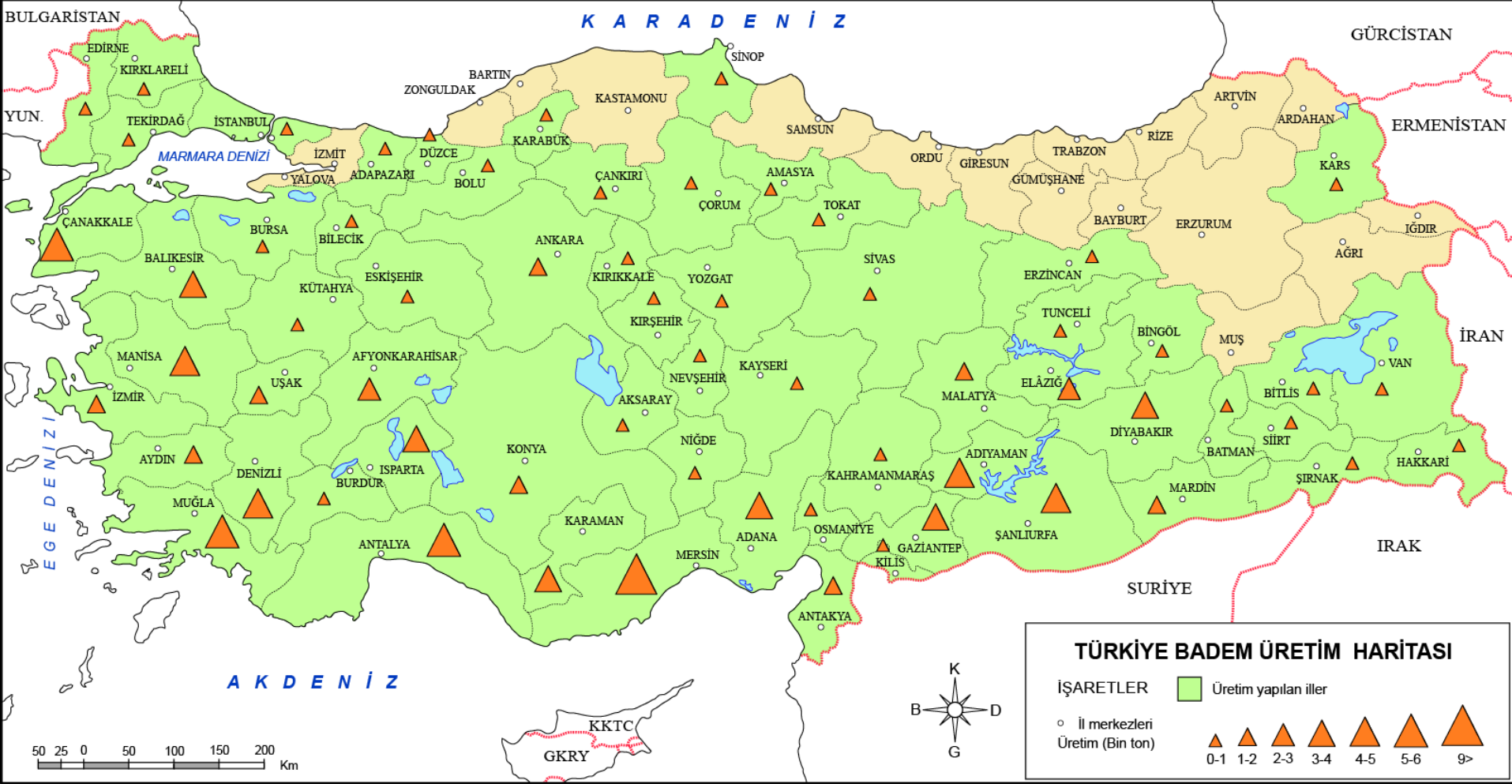
TÜRKİYE LİMON ÜRETİM HARİTASI

TÜRKİYE PORTAKAL ÜRETİM HARİTASI

BADEM

ZEYTİN

